

Dokazna radnja pretrage vozila u kaznenom postupku

Jelić, Marin

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:999578>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
KATEDRA ZA KAZNENO PROCESNO PRAVO

Marin Jelić

DOKAZNA RADNJA PRETRAGE VOZILA U KAZNENOM POSTUPKU

Diplomski rad

Mentorica: prof.dr.sc. Elizabeta Ivičević Karas

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Marin Jelić, pod punom moralnom, materijalnom, i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Marin Jelić, v.r.

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	PRAVNI IZVORI.....	2
2.1	Ustav.....	2
2.2	Europska konvencija o ljudskim pravima	3
2.3	Zakon o kaznenom postupku.....	4
2.4	Podzakonski izvori	4
3	DOKAZNA RADNJA PRETRAGE U KAZNENOM POSTUPKU.....	5
3.1	Općenito o pretrazi	5
3.2	Cilj pretrage.....	5
3.3	Klasifikacija pretrage	5
3.3.1	Pretraga sa i bez sudbenog naloga	6
3.3.2	Pretraga uz predaju i bez predaje naloga	6
3.3.3	Pretraga s obzirom na hitnost i vrijeme radnje	7
3.3.4	Pretraga s obzirom na objekt pretrage	7
3.4	Vozilo kao objekt pretrage	8
3.4.1	Materijalnopravni uvjeti za pretragu vozila	9
3.4.2	Formalnopravni uvjeti za pretragu vozila	10
4	RAZLIKOVANJE PREGLEDA OD PRETRAGE VOZILA.....	11
4.1	Pregled vozila.....	11
4.2	Važnost razlikovanja pregleda od pretrage i (ne)zakonitost dokaza.....	13
5	SUDSKA PRAKSA	15
5.1	Presuda Europskog suda za ljudska prava Lisica protiv Hrvatske.....	16
5.1.1	Okolnosti slučaja.....	16
5.1.2	Postupak pred hrvatskim sudovima	17
5.1.3	Ocjena Europskog suda za ljudska prava.....	18
5.2	Starija sudska praksa	19
5.3	Aktualna sudska praksa razgraničenja pregleda od pretrage	22
5.3.1	Sudska praksa s obzirom na sredstvo pretrage ili način otvaranja.....	23
5.3.2	Sudska praksa s obzirom na prostor u vozilu koji se pretražuje	25
6	Pitanje dobrovoljnosti kod pregleda ili pretrage.....	29
7	PRETRAGA U CARINSKOM I GRANIČNOM NADZORU.....	31

8	ZAKLJUČAK.....	32
9	POPIS LITERATURE.....	35
9.1	Knjige i članci	35
9.2	Pravni izvori	35
9.3	Sudska praksa.....	36

1 UVOD

U današnje doba svekolike prisutnosti automobila u našim životima, naprosto je neizbježno da i vozila dođu u fokus kaznenog procesnog prava, pa je tako pretraga vozila dokazna radnja kojom se pretraživanjem svih dijelova vozila traže predmeti od značaja za kazneni postupak. I u uređenju te dokazne radnje vidljivo je da je kazneno procesno pravo stalno razapeto između dvije suprotstavljene tendencije. S jedne strane je težnja za učinkovitom zaštitom društva od počinitelja kaznenih djela koja stavlja naglasak na funkcionalnost istraživanja kaznenih djela te procesuiranja i kažnjavanja počinitelja, a s druge strane je naglasak na zaštiti prava građana od državne represije.

U ovom radu će se obraditi tema pretrage vozila u hrvatskom pravnom sustavu. Najprije će se obraditi pravni okvir, odnosno pravni izvori koji sadrže mjerodavne norme za pretragu vozila, a to su prije svega Ustav i Zakon o kaznenom postupku. Zatim će biti riječi o materijalnim i formalnopravnim pretpostavkama za poduzimanje pretrage, te će se ukratko objasniti što su to nezakoniti dokazi i koje su posljedice nezakonite pretrage. Onda slijedi prikaz sudske prakse koja se tiče pretrage vozila. Najprije će se obraditi ključna presuda Europskog suda za ljudska prava, Lisica protiv Hrvatske, nakon čega slijedi prikaz hrvatske sudske prakse, a ponajviše će biti riječi o nastojanjima sudova da precizno odrede granicu između policijskih pregleda i formalne radnje pretrage. Potom će se obraditi pitanje dobrovoljnosti u području pregleda i pretrage u teoriji i praksi. Naposljetku će se iznijeti osvrt na pretragu vozila izvan konteksta kaznenog postupka, u carinsko-graničnom postupku.

2 PRAVNI IZVORI

Izvori prava se dijele po više različitih osnova. Oni mogu biti materijalni ili formalni, unutarnji ili međunarodni, ustavni, zakonski ili podzakonski te glavni ili sporedni.¹ Za temu ovog rada bitni su formalni izvori, a to su oni koje donose nadležna državna tijela i njihova je karakteristika da su opći i jednaki za sve te predvidljivi s obzirom na ishod.²

2.1 Ustav

Ustav Republike Hrvatske je glavni unutarnji izvor ustavnog ranga, on postavlja okvir u kojem djeluje državna vlast i podlogu za donošenje zakona. Ni Ustav ne spominje izričito pretragu vozila, nego samo govori o nepovredivosti doma.³ Unatoč tome kao najviši unutarnji pravni akt vrlo je bitan i za pretragu vozila kao mjeru procesne prisile jer postavlja načelo razmjernosti⁴ koje određuje minimalnu granicu za primjenjivanje mjera prisile, kako u kaznenom tako i u svim ostalim postupcima.⁵ Načelo razmjernosti stavlja tri kriterija koja moraju biti ispunjena da bi se zakonom mogla propisati neka prisilna mjera. Ona prije svega mora biti prikladna, nužna i uravnotežena.⁶ Načelo razmjernosti ne obvezuje samo zakonodavca, nego se ono postavlja i svim drugim tijelima državne vlasti kada ona važu koju mjeru procesne prisile izabrati, s obzirom na posljedice koje ona proizvodi, a u vezi s pravom i slobodom na koje se odnosi.⁷ Pri takvom vaganju državna tijela moraju odabrati onu mjeru koja najmanje ograničava pravo ili slobodu, kojom se postupaju obzirno prema pravima i interesima kako osobe pogođene tom mjerom tako i prema trećim osobama, čije su štetne posljedice te mjere u ravnoteži s rezultatom koji se želi postići, te čija će primjena biti obustavljena čim se ukaže da više nije prikladna.

¹ Krapac, Davor, *Kazneno procesno pravo Prva knjiga: Institucije*, Narodne Novine, Zagreb, 2015., str. 55-56.

² Ibid.

³ Ustav Republike Hrvatske NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
čl. 34.

⁴ Čl. 16. Ustav RH

⁵ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.) str 309.

⁶ Ibid. str. 310.

⁷ Ibid.

Logično je da pretraga vozila kao prisilna mjera zadire i u neka ustavna prava kao što je pravo na osobni i obiteljski život (čl. 35. Ustava), pravo na slobodu i osobnost (čl. 22. Ustava), a također moguće je i zadiranje u pravo na sigurnost i tajnost podataka (čl. 37. Ustava) te pravo na slobodu i tajnost dopisivanja (čl. 36. Ustava).⁸

2.2 Europska konvencija o ljudskim pravima

Europska konvencija o ljudskim pravima (dalje u tekstu EKLJP, Konvencija) je najznačajniji međunarodni instrument za zaštitu prava u Europi. Republika Hrvatska je ratificirala Konvenciju 5. studenog 1997. te se ona od tada primjenjuje kao dio unutarnjeg prava koji je po svojoj pravnoj snazi iznad zakona te su nacionalni sudovi dužni suditi na temelju nje i na temelju odluka Europskog suda za ljudska prava (ESLJP).⁹ Zbog toga što je Konvencija međunarodni instrument, ona zaštitu prava i sloboda građana ne postavlja široko kao što to čine pojedinačna nacionalna prava. Europski sud za ljudska prava mora pronaći zajednički nazivnik za više od 40 različitih sustava kaznenog procesnog prava u Europi.¹⁰ Jedino pravo koje se izravno tiče pretrage je pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života iz čl. 8. Konvencije, a tim člankom je od arbitrarne pretrage izrijekom zaštićen samo dom, ali i sloboda dopisivanja. Također u čl. 6. Konvencije se jamči pravo na pravično suđenje, što je bitno iz aspekta korištenja zapisnika o pretrazi vozila u kao dokaza u kaznenom postupku.

I kada se izravno ne odnose na pretragu vozila, standardi koje je postavio ESLJP pri ocjenjivanju dokaza pribavljenih ograničavanjem prava iz čl. 8. Konvencije, mogu biti važni i za dokaze pribavljene pri pretrazi vozila jer ukazuju na općenite stavove Suda o minimalnim standardima koje treba poštivati kod prikupljanja dokaza, što u širem smislu može biti vezano i za čl. 6. Konvencije koji govori o pravu na pravično suđenje. Pa je tako ESLJP u svojoj bogatoj praksi utvrdio da je za provođenje pretrage (doma) potrebna¹¹: 1. zakonska osnova koja mora u

⁸ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, *Izvidna mjera pregleda osoba i stvari (Razgraničenje u odnosu na pretragu i neki problemi u teoriji i praksi s osvrtom na praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske)*, Inženjerski biro. d.d., Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva 2000. godine, str. 34.

⁹ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 64.

¹⁰ Krapac, Davor, *Nezakoniti dokazi u kaznenom postupku prema praksi Europskog suda za ljudska prava*, Zbornik PFZ, 60, br. 6., str.1211.

¹¹ Ibid. str. 1221.-1222.

materijalnom smislu odgovarati pojmu zakona, 2. legitiman cilj koji može biti i preventivan, te 3. nužnost pretrage. Nužnost pretrage prema mišljenju Suda postoji onda kada prethodno postoje dokazi koji upućuju na kazneno djelo, kada se poštuju garancije domaćeg prava o sprječavanju samovolje, te kada je ispoštovano načelo razmjernosti.¹² Načelo razmjernosti je ispoštovano onda kada je nalog za pretragu ograničen i razmjeran, kada se sumnja na teže kazneno djelo te ako je osobi koja se pretražuje dana mogućnost da dobrovoljno preda predmete.¹³

2.3 Zakon o kaznenom postupku

Zakon o kaznenom postupku¹⁴ je glavni unutarnji izvor hrvatskog kaznenog procesnog prava. Zbog same prirode materije i zadiranja u ljudska prava, riječ je o vrlo složenom zakonu.¹⁵ Radnja pretrage vozila je uređena u općim odredbama¹⁶ o pretrazi te u odredbama o pretrazi pokretne stvari.¹⁷

Uz Zakon o kaznenom treba spomenuti i sporedni zakon, Zakon o policijskim poslovima i ovlastima koji govori o pregledu prometnih sredstava.¹⁸

2.4 Podzakonski izvori

Pomoćni izvor podzakonskog ranga, donesen na temelju Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, je Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika koji detaljnije opisuje ponašanje policijskih službenika, ali nema poseban značaj za dokaznu radnju pretrage. Bitno je spomenuti Privremeni službovnik ministarstva unutarnjih poslova iz 1996. godine koji je zanimljiv po tome što je, unatoč raznim neustavnim odredbama zbog kojih i nije bio objavljen u Narodnim

¹² Ibid. str. 1222.

¹³ Ibid.

¹⁴ Zakon o kaznenom postupku, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22

¹⁵ Đurđević, Zlata, *Odluka Ustavnog suda RH o suglasnosti Zakona o kaznenom postupku s Ustavom*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 411.

¹⁶ Čl. 240.- čl. 250. ZKP

¹⁷ Čl. 257. ZKP

¹⁸ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19, čl. 75.-77.

Novinama, u starijoj sudskoj praksi služio kao važan izvor prava za pretragu vozila o čemu će biti više riječi dalje u radu.¹⁹

3 DOKAZNA RADNJA PRETRAGE U KAZNENOM POSTUPKU

3.1 Općenito o pretrazi

Pretragu možemo definirati kao mjeru procesne prisile koja služi pribavljanju dokaza i predmeta kojima se utvrđuju činjenice u kaznenom postupku. Ona se može poduzeti prema okrivljeniku kao i prema trećim osobama.²⁰ Pretragom se istražuju predmeti uporabom osjetila i raznih tehničkih pomagala²¹ koja omogućuju otvaranje i ulaženje u stvar. Ovo je općenita definicija pretrage koja sadrži odredbe zajedničke svim vrstama pretrage.

3.2 Cilj pretrage

Pretraga služi tome da bi se osigurali materijalni dokazi potrebni za uspješno vođenje kaznenog postupka. Dokazi služe utvrđivanju činjenica, a sam pojam dokaza nije jednoznačan, te se koristi da označi djelatnost dokazivanja, odnosno izvor iz kojeg se crpi spoznaja o činjenicama ili rezultat procesne radnje dobiven logičkim rezoniranjem.²² Ipak u kontekstu dokazne radnje pretrage, pojam dokaza bi mogli definirati kao predmet koji služi kao neposredan ili posredan izvor saznanja o (ne)postojanju određene relevantne činjenice.

3.3 Klasifikacija pretrage

U kaznenom procesu ne postoji jedna isključiva radnja pretrage, već se ona može razvrstati prema više raznih osnova. U osnovi postoji redovna pretraga koja se obavlja na temelju sudskog naloga u redovnom vremenu te pretraga koja se iznimno zbog hitnosti ili određenih opasnosti obavlja bez prethodne predaje sudskog naloga i pouke o pravima. Te imamo izvanrednu pretragu

¹⁹ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj.8.), str. 33.

²⁰ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 316.

²¹ Čl. 240. st. 1. ZKP

²² Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 441.

koja se obavlja bez sudskog naloga. Što znači da, s obzirom na sudski nalog, pretragu možemo klasificirati na: 1. pretragu sa i bez naloga, te 2. pretragu s predajom i bez predaje naloga. Osim odnosa pretrage prema sudskom nalogu, možemo je podijeliti prema objektu odnosno području koje se pretražuje, na pretragu doma, sredstva prijevoza/pokretne stvari, bankovnog sefa te osobe.

3.3.1 Pretraga sa i bez sudbenog naloga

Pretragu u pravilu određuje sudac istrage nalogom na temelju zahtjeva državnog odvjetnika. Nalog mora sadržavati oznaku predmeta pretrage, svrhu pretrage i tijelo koje će je provoditi (državni odvjetnik, istražitelj ili policija). Sudac istrage je dužan najkasnije u roku od 4 sata odlučiti o zahtjevu te se pretraga mora izvršiti u roku od 3 dana od izdavanja naloga, nakon čega se nalog vraća sucu istrage koji ga poništava.²³ Iznimno pretraga osobe i sredstava prijevoza se može poduzeti i bez sudskog naloga, na temelju naloga državnog odvjetnika ako se radi o sumnji na određena kaznena djela.²⁴ Nalog o toj pretrazi, zajedno sa zapisnicima državni odvjetnik mora dostaviti sucu istrage koji potom odlučuje o zakonitosti pretrage.²⁵ Pretraga se također može poduzeti bez naloga odmah prilikom provođenja očevida, a najkasnije osam sati nakon otkrivanja kaznenog djela.²⁶

3.3.2 Pretraga uz predaju i bez predaje naloga

Pretraga se u pravilu provodi uz prethodnu predaju naloga osobi koja raspolaže predmetom pretrage, uz poziv da sama dobrovoljno izruči tražene predmete.²⁷ Međutim pretraga se može provesti i bez prethodne predaje sudskog naloga, u slučajima kada se pretpostavlja oružani otpor, kada je nužno da se pretraga obavi iznenada²⁸, kada se obavlja u javnim prostorijama, u slučaju

²³ Čl. 242. st. 1.-st. 4. ZKP

²⁴ Čl. 245. st. 1. ZKP

²⁵ Čl. 245. st. 3. i st. 4. ZKP

²⁶ Čl. 246. st. 1. ZKP, čl. 246. određuje i druge situacije u kojima policija može provesti pretragu bez naloga doma (st. 2. i st. 3.) te osobe (st. 4.)

²⁷ Čl. 243. ZKP

²⁸ Čl. 244. st. 1. t. 2. ZKP, Samo kod sumnje na kaznena djela koja je počinila grupa, kriminalna organizacija ili zločinačko udruženje

sumnje da bi upozorenje dovelo do sakrivanja ili uništavanja tragova ili bi ugrozilo sigurnost pretraživača te u slučaju kada je nedostupan vlasnik ili posjednik stvari koja se pretražuje.²⁹

3.3.3 Pretraga s obzirom na hitnost i vrijeme radnje

U pravilu se pretraga provodi danju od šest do dvadeset jedan sat³⁰, a noću samo ako je po danu započeta, u slučaju državnoodvjetničke pretrage i pretrage tijekom očevida³¹. Također se može provesti i izvan redovnog vremena ako onaj protiv koga se vodi pretraga to zatraži³².

Državni odvjetnik može vlastitim nalogom odrediti hitnu pretragu osobe i sredstava prijevoza u slučaju sumnje da je počinjeno neko od kataloških kaznenih djela i opasnosti da bi odgađanje ugrozilo ciljeve pretrage³³. Taj nalog državni odvjetnik mora najkasnije osam sati od završetka pretrage dostaviti sucu istrage koji o njemu odlučuje rješenjem na koje se državni odvjetnik može žaliti³⁴, čime je osigurana naknadna sudska kontrola nad pretragom.

Državni odvjetnik ima i mogućnost uputiti zahtjev sucu istrage da se pretraga provodi izvan redovnog vremena kad postoji vjerojatnost da: će se tragovi sakriti, tražena osoba pobjeći ili počiniti kazneno djelo te da će biti ugrožena sigurnost osoba³⁵. Vidimo da se standardna pretraga utemeljena na sudskom nalogu provodi u redovno predviđeno vrijeme, dok se pretraga bez sudskog naloga preklapa sa hitnom pretragom u izvanredno vrijeme.

3.3.4 Pretraga s obzirom na objekt pretrage

Pretraga se razlikuje i ovisno o onome što se pretražuje, pa tako naš Zakon o kaznenom postupku posebno razlikuje: pretragu osobe, pretragu doma i drugih prostora, pretragu pokretne stvari i bankovnog sefa. Svaka od njih ima neke svoje specifičnosti. Za pretragu osobe je značajno

²⁹ Čl. 244. ZKP

³⁰ Čl. 247. st. 1. ZKP

³¹ Čl. 247. st. 2. ZKP

³² Čl. 247. st. 3. ZKP

³³ Čl. 245. st. 1. ZKP

³⁴ Čl. 245. st. 3. i st. 4. ZKP

³⁵ Čl. 247. st. 4. ZKP

da je, ako je to s obzirom na okolnosti moguće, provodi osoba istog spola.³⁶ Pretrazi doma moraju biti prisutna dva punoljetna svjedoka, koji paze na to kako se pretraga obavlja te koji imaju pravo u zapisnik stavljati primjedbe na način provođenja pretrage.³⁷ Pretraga pokretnih stvari obuhvaća i pretragu računala te sličnih uređaja,³⁸ pretraga bankovnog sefa se nalaže banci,³⁹ a osoba koja upravlja prijevoznim sredstvom je na zahtjev dužna poduzeti mjere za neometano provođenje pretrage.⁴⁰

3.4 Vozilo kao objekt pretrage

Zakon o kaznenom postupku ne izdvaja pretragu vozila kao posebnu vrstu pretrage, dapače riječ vozilo se ni ne spominje u Zakonu, koji samo govori o prijevoznom sredstvu (sredstvu prijevoza),⁴¹ što je širi pojam od vozila jer podrazumijeva i sredstva za prijevoz zrakom ili vodom, dok vozilo označava ona sredstva koja služe za prijevoz kopnom. Pa tako u vozila spadaju automobili, motocikli, autobusi, traktori i slično.

Zbog toga što nema posebne dokazne radnje pretrage prijevoznog sredstva i zbog nedorečenosti prošlih Zakona, sudovi u ranijoj praksi nisu znali treba li pretragu vozila prosuđivati po propisima za pretragu doma i drugih prostorija ili kao pretragu pokretne stvari. Što se tiče zakonitosti pretrage vozila, nije svejedno po kojim se odredbama provodi, jer ako se vozilo tumači kao druga prostorija (čl. 252. ZKP-a) onda je (sukladno čl. 254. st.2. ZKP-a) potrebno da pretrazi vozila sudjeluju dva punoljetna građanina kao svjedoci pretrage koji će kontrolirati rad tijela koje obavlja pretragu.

Starija sudska praksa je prosuđivala pretragu vozila kao pretragu doma i drugih prostorija, pa tako Vrhovni sud u jednoj svojoj presudi⁴² tumači da je pretraga vozila bila zakonita jer su

³⁶ Čl. 251. st. 2. ZKP

³⁷ Čl. 254. st. 2. i st. 3. ZKP

³⁸ Čl. 257. st. 1. ZKP

³⁹ Čl. 260. st. 1. ZKP

⁴⁰ Čl. 259. st. 1. ZKP

⁴¹ Čl. 240. st. 2., čl. 245. st. 1., čl. 251. st. 1., čl. 259. st. 1. ZKP

⁴² VSRH I Kž-603/03-6, od 9.12.2003.

svjedoci promatrali radnju pretrage od početka do kraja. Dalje u presudi iz 2005.⁴³ Vrhovni sud obrazlaže zbog čega je to tako. Pa tako na žalbu državnog odvjetnika, u kojoj on iznosi argumente da se pretraga automobila (ako se nalazi izvan stana i služi kao prijevozno sredstvo) ima poduzeti po odredbama za pretragu pokretne stvari i bez obaveznog sudjelovanja svjedoka, Sud obrazlaže da je u vrijeme počinjenja djela na snazi bio ZKP/97 u kojem se nije posebno spominjalo sredstvo prijevoza kao objekt pretrage, pa su sudovi tu zakonsku prazninu popunjavali primjenom Privremenog Službovnika MUP-a koji je propisivao da se pretraga vozila, prtljage i putnika obavlja uz prisutnost dva svjedoka.

3.4.1 Materijalnopravni uvjeti za pretragu vozila

Da bi se pretraga mogla poduzeti, Zakon propisuje da mora postojati vjerojatnost da se predmeti nalaze u određenom prostoru.⁴⁴ To znači da je potrebna stanovita sumnja da se u sredstvu prijevoza nalaze predmeti potrebni za kazneni postupak. Zakonski izraz vjerojatnost se u logičkom smislu podudara s terminom sumnja, s obzirom na to da je riječ o pojmu koji se ne može egzaktno zakonski odrediti, izraz vjerojatnost kao i osnove sumnje i osnovanu sumnju tumačimo kao pravne standarde.⁴⁵ U spektru više dokaznih standarda koji postoje u našem zakonodavstvu, vjerojatnost je najniži.⁴⁶ Pa kakva mora biti vjerojatnost da bila dovoljna da zadovolji propisane uvjete za pretragu, odnosno koje to karakteristike mora imati? U pravnom smislu ne možemo poistovjetiti vjerojatnost s vjerojatnošću u spoznajnom smislu, kao da je izglednije da će se tragovi pronaći i osumnjičenik osuditi nego da neće.⁴⁷ Odgovor na pitanje kakva je to dovoljna vjerojatnost nam daje ustavnopravna teorija koja je ustanovila četiri kriterija za tumačenje vjerojatnosti (pretežnosti) u pravnom smislu.⁴⁸

⁴³ VSRH KZZ 12/1999-2, od 24.3.2005.

⁴⁴ Čl. 240. st. 2. ZKP

⁴⁵ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 319.-320.

⁴⁶ Mrčela, Marin, Delost, Damira, *Dokazni standardi u kaznenom postupku*, Polic. Sigur. (Zagreb), godina 28., broj 4/2019, str.425.

⁴⁷ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 320.

⁴⁸ Ibid.

Prvi kriterij je da takva vjerojatnost mora prethoditi pretrazi, a i svakoj drugoj prisilnoj mjeri, zbog toga što je primjena represivnih mjera opravdana samo kao odgovor na počinjeno djelo pa se pretraga ne može provoditi kako bi se prikupili podaci koji bi ukazivali na vjerojatnost, nego ona mora biti a priori utvrđena.⁴⁹ Drugi kriterij je da iz činjenica na kojima se temelji sumnja mora izlaziti konkretna vjerojatnost da je počinjeno kazneno djelo, a ne da proizlazi iz nagađanja, kalkulacija i slično.⁵⁰

Da bi se pretraga mogla poduzeti mora postojati konkretna vjerojatnost da se kod osumnjičenika ili treće osobe nalaze predmeti važni za kazneni postupak. Ona se ne može poduzeti onda kada tijela progona sumnjaju da je osoba počinila kazneno djelo, ali nisu sigurna koje. To je zbog ustavnog načela razmjernosti, koje ne dopušta poduzimanje blanco pretraga da bi se pronašli unaprijed neodređeni predmeti, čime se sprječava takozvano ribarenje i šikaniranje građana.⁵¹ Pa je tako Vrhovni sud u odluci I Kž 115/05-3⁵² riješio da je riječ o nezakonitom dokazu onda kada su policijski službenici, vršeći rutinsku kontrolu vozila, zaustavili okrivljenika ne sumnjajući da je počinio kazneno djelo, nakon čega je on na njihov upit otvorio prtljažnik u kojem se u vreći nalazila marihuana. Takvo postupanje policijskih službenika je bilo nezakonito zbog toga što nisu imali osnovanu sumnju za poduzimanje policijskih pregleda. Posljednji ustavnopravni kriterij je artikulabilnost. To znači da bi se pretraga mogla odrediti, vjerojatnost se mora moći jasno izraziti na logičan i uvjerljiv način. Takva vjerojatnost mora objektivno proizlaziti iz dostupnih podataka i mora se moći izraziti u obrazloženju pisanog naloga.⁵³

3.4.2 Formalnopravni uvjeti za pretragu vozila

Kako je već rečeno, ne postoji posebna dokazna radnja pretrage vozila pa stoga nema ni posebnih formalnih uvjeta za nju, nego se ona provodi prema općim odredbama ZKP-a. To znači

⁴⁹Ibid.

⁵⁰ Ibid. str. 320.

⁵¹ Ibid. str. 320-321

⁵² VSRH I Kž 115/05-3, od 7. travnja 2005.

⁵³ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.) str.321.

da se pretraga vozila, ako nije riječ o zakonom predviđenim iznimkama, provodi na temelju sudskog naloga, u redovnom vremenu za pretragu.⁵⁴

4 RAZLIKOVANJE PREGLEDA OD PRETRAGE VOZILA

Pretraga dijeli mnogo sličnosti s radnjom pregleda. I jedna i druga mjera zadiru u isto pravo građanina, ali s različitim intenzitetom pa ih je potrebno razgraničiti jer iz te razlike u opsegu zadiranja proizlaze i različite pretpostavke za poduzimanje pretrage odnosno pregleda. Pa tako, u skladu s načelom razmjernosti, zbog toga što pregled predstavlja manju razinu zadiranja u prava i slobodne građanina, za njegovo poduzimanje su potrebne puno blaže pretpostavke.⁵⁵ Naime, pregled je neformalna radnja za koju ne treba sudski nalog, pa zbog toga i zbog njegove sličnosti sa pretragom postoji opasnost da državna tijela sadržajno obave radnju pretrage predstavljajući je kao radnju pregleda i time zaobiđu sve one formalne pretpostavke potrebne za poduzimanje dokazne radnje pretrage.

4.1 Pregled vozila

U Zakonu o kaznenom postupku ne postoji pojam pregleda vozila. On po svojoj prirodi spada u izvide kaznenih djela⁵⁶ normirane u članku 207. ZKP, koji kaže da policija ima dužnost poduzeti mjere da se pronade počinitelj kaznenog djela, da se otkriju tragovi i prikupe obavijesti.⁵⁷ Dok Zakon o kaznenom postupku ni ne spominje pregled vozila, u Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima je on naveden kao policijska ovlast⁵⁸ pregleda osoba, predmeta i prometnih sredstava, koji je policija ovlaštena i dužna poduzeti kada treba spriječiti bijeg, otkriti tragove, ili je potrebno radi opće sigurnosti.⁵⁹ Ni u njemu nema detaljnijeg obrazloženja pregleda, nego se samo navodi da se pregled obustavlja ako se otkriju tragovi kaznenog djela koje se progoni po službenoj

⁵⁴ Čl. 259. ZKP

⁵⁵ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 40.

⁵⁶ Karas, Željko, *Redarstveni pregledi i pretrage vozila*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 1/2004, str. 52.

⁵⁷ Čl. 207. st. 1. ZKP

⁵⁸ Čl. 13. st. 1. t. 18. policijske ovlasti služe obavljanju policijskih poslova iz čl. 3. ZPPO

⁵⁹ Čl. 75. ZPPO

dužnosti ili drugi dokazi, te ako je potrebno nasilno otvaranje ili rastavljanje predmeta pregleda, nakon čega će se postupiti po odredbama o pretrazi iz ZKP-a.⁶⁰ Tom odredbom je utvrđena prva zakonska granica koja razdvaja pregled od pretrage, a to je da se radnje koje predstavljaju veći intenzitet zadiranja, u ovom slučaju konkretno primjeri nasilnog otvaranja i rastavljanja predmeta, obavljaju kao radnja pretrage, a ne kao pregled.

Pregled je malo detaljnije opisan u Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika (dalje: Pravilnik). Pregled sredstava prijevoza, uz pregled osobe i predmeta, spada u jednu od dvadeset četiri policijske ovlasti, normiranu u Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima, a detaljnije obrazloženu u Pravilniku. Pravilnik navodi da će prije obavljanja pregleda policijski službenik pozvati posjednika vozila da sam omogući uvid u sadržaj vozila,⁶¹ a sami pregled se obavlja vizualno, dodirrom, uporabom drugih osjetila, korištenjem tehničkih sredstava (detektora, ogledala...) ili policijskog psa. Ako se pregledom utvrdi da je potrebno provesti pretragu, tada će se postupiti prema odredbi u pretrazi iz Zakona o kaznenom postupku.⁶² Važna je odredba Pravilnika koja govori da će pri nasilnom otvaranju zatvorenog predmeta ili sredstva prijevoza policijski službenik postupiti na način kojim će nastati najmanja šteta.⁶³ Izgleda kao da se ova odredba nalazi na krivom mjestu s obzirom na to da je Pravilnik podzakonski akt donesen na temelju Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, a on izričito kaže da se pregled obustavlja ako je potrebno nasilno otvaranje ili rastavljanje predmeta,⁶⁴ pa bi postojanje ove odredbe u odlomku koji govori o pregledu osoba, predmeta i prometnih sredstava moglo dovesti do problema u praksi.

Ukratko, načelno je pregled vanjskog karaktera, on ostaje na površini i pregledom se ne mogu otvarati zatvoreni prostori, niti se mogu nasilno rastavljati, a jedino je dozvoljena upotreba pomagala za vanjski pregled.⁶⁵

⁶⁰ Čl. 77. ZPPO

⁶¹ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, NN20/2022, čl. 126. st. 1.

⁶² Čl. 124. Pravilnika

⁶³ Čl. 126. st. 3. Pravilnika

⁶⁴ Čl. 77. st. 3. ZPPO

⁶⁵ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 38.

4.2 Važnost razlikovanja pregleda od pretrage i (ne)zakonitost dokaza

Razlikovanje između pregleda i pretrage nam je važno prije svega iz razloga što o tome ovisi valjanost i upotrebljivost prikupljenih dokaza u daljnjem postupku, jer bez, barem okvirnog, utvrđivanja granice između izvida u kojima policija postupa bez prethodne sudske kontrole i bez striktno propisanih pravila, i pretrage koja se temelji na sudskom nalogu i pretpostavlja ispunjenje određenih materijalnih pretpostavki, ne možemo znati je li određen dokaz pribavljen na zakonit način. Samo u tako utvrđenim okvirima je moguće osigurati valjanost prikupljenih dokaza, što u krajnjoj liniji služi ostvarenju cilja i svrhe kaznenog postupka;⁶⁶ da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se kazni počinitelj kaznenog djela.

Osim značaja za sami kazneni postupak, određivanje granice policijskih ovlasti vrlo je važno i u širem društvenom kontekstu, imajući u vidu da je kazneno procesno pravo, pa i društvo u cjelini, stalno u sukobu između dvije oprečne vrijednosti, poštivanja osobnih prava i sloboda građana s jedne strane i čuvanja kolektivne sigurnosti, prevencije i kažnjavanja kriminalnog ponašanja s druge strane. Tako granica koja određuje do koje mjere policija i izvršna vlast mogu zadirati u prava građana, jer je ipak svako postupanje policije prema građanima u određenoj mjeri autoritarno i prisilno, bez prethodne sudske kontrole, služi kao bitan indikator demokratičnosti određenog društva i upućuje na njegove dominantne vrijednosti. Pa tako ako se u određenom društvu više važnosti daje sprečavanju i kažnjavanju kriminalnog ponašanja, tada će policijske ovlasti biti šire, pa će na primjer opseg i granica pregleda biti postavljeni šire, a pretpostavke i potrebna sumnja za poduzimanje pretrage će biti blaže. Isto vrijedi i u obrnutom slučaju, ako se u društvu više drži do individualnih prava i slobode pojedinca, tada će opseg policijskih ovlasti biti uži.⁶⁷

Jednom utvrđena granica i opseg koji razdvajaju izvidnu radnju pregleda od formalne dokazne radnje pretrage, služi kao značajan orijentir u razdvajanju nezakonitih od nezakonitih dokaza kada je riječ o pretrazi vozila, jer u praksi najčešće dolazi do nezakonitih dokaza onda kada policija u provođenju pregleda vozila zapravo obavi pretragu kao invazivniju radnju.

⁶⁶ Ibid. str. 43.

⁶⁷ Ibid.

Sama problematika nezakonitih dokaza spada u jednu od najsloženijih kaznenoprocenih pitanja. Upravo zbog, kako je već spomenuto, suprotstavljenih društvenih vrijednosti gdje zakonodavac bira između traženja istine i zaštite individualnih prava okrivljenika.⁶⁸ U praksi postoje različita rješenja problema nezakonitih dokaza, koja između ostalog ovise o pravnoj tradiciji, vrsti kaznenog postupka (dominantno akuzatorni ili inkvizitorni), dominantnim vrijednostima, načinu utvrđivanja nezakonitosti dokaza (ex lege ili ex judicio), ali svima njima je zajedničko isključenje nezakonitih dokaza iz temelja na kojem se donosi presuda,⁶⁹ što u konačnici može dovesti i do oslobađajuće presude, bez obzira na to koliko je takav dokaz u spoznajnom smislu vjerodostojan i unatoč tome što je riječ o okrivljeniku koji je u materijalnom smislu nesumnjivi počinitelj kaznenog djela.⁷⁰ Svrha ekskluzijskog pravila različita je ovisno o pravnom sustavu u kojem se nalazi. Tako je u angloameričkom pravnom krugu, prije svega riječ o težnji da se zaštiti pravni poredak od moralno nečistih presuda (onih koje se temelje na kaznenom djelu ili do kojih je došlo zlouporabom prisile prema pojedincu),⁷¹ ili služi kao određena disciplinska mjera koja ima svrhu preventivno djelovati na tijela progona da s posebnom pažnjom postupaju u procesu prikupljanja dokaza.⁷² Dok je u kontinentalnom pravnom krugu drugačije, na primjer u Njemačkoj svrha kaznenog postupka je u utvrđivanju materijalne istine i sud je dužan utvrditi materijalnu istinu.⁷³ Stoga se u načelu svi dokazi imaju koristiti, bez obzira na njihovo podrijetlo, a eventualni kazneni ili disciplinski postupak protiv službenih osoba koji su nezakonito pribavili dokaze će se voditi posebno te neće utjecati valjanost dokaza u prvotnom postupku.⁷⁴

U hrvatskom kaznenom procesnom sustavu, zabrana korištenja nezakonitih dokaza je podignuta na ustavnu razinu, pa tako čl. 29. st. 4. Ustava u sudskom postupku zabranjuje upotrebu dokaza do kojih se došlo na nezakonit način. To se pravilo prije svega pokušava ostvariti

⁶⁸ Martinović, Igor, Kos, Damir, *Nezakoniti dokazi: Teorijske i praktične dvojbe u svjetlu prakse Europskog suda za ljudska prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 23, broj 2/2016, str. 312.

⁶⁹ Bojanić, Igor, Đurđević, Zlata, *Dopuštenost uporabe dokaza pribavljenih kršenjem ljudskih prava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 15, broj 2/2008, str. 974.

⁷⁰ Krapac, Davor, op. cit. (bilj. 1.), str. 453.

⁷¹ Ibid. str. 454.

⁷² Bojanić, Igor, Đurđević, Zlata, op. cit. (bilj. 69.), str. 981.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

izdvajanjem kontaminiranih dokaza iz spisa predmeta⁷⁵ prije nego što sud bude upoznat s njima. U slučaju, kada nezakonit dokaz ipak bude u spisu na njemu se ne može temeljiti sudska odluka jer bi to predstavljalo bitnu povredu odredaba kaznenog postupka.⁷⁶ Sama presuda se temelji na nezakonitom dokazu ako je on izveden na raspravi, a poslije nije izdvojen kao nezakonit.⁷⁷

Prema čl. 10. Zakona o kaznenom postupku nezakoniti dokazi se mogu podijeliti u četiri skupine. To su: 1. dokazi do kojih je došlo narušavanjem tjelesnog i duševnog integriteta osobe, a protivno ustavnoj i konvencijskoj zabrani mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja,⁷⁸ 2. dokazi do kojih je došlo povredom ustavom ili međunarodnim pravom zaštićenih prava na obranu, prava na ugled i čast te prava na nepovredivost obiteljskog i osobnog života,⁷⁹ osim ako su pribavljeni u postupku suđenja za teške oblike kaznenih djela iz nadležnosti županijskih sudova, a interes kaznenog progona i kažnjavanja počinitelja preteže nad povredom prava, 3. dokazi izričito predviđeni Zakonom o kaznenom postupku,⁸⁰ smješteni neposredno uz članke⁸¹ kojim se propisuje pravilna procesna forma i kao takvi su ex lege nezakoniti,⁸² te 4. dokazi do kojih se došlo preko nezakonitih dokaza („plodovi otrovne voćke“).⁸³

5 SUDSKA PRAKSA

U ovom poglavlju razmotrit će se sudska praksa neposredno vezana uz pretragu vozila. Započet će se s važnom presudom Europskog suda za ljudska prava Lisica protiv Hrvatske, a nastaviti sa starijom hrvatskom praksom s kraja 1990-ih i početka 2000-ih koja je imala neka kontroverzna, ali i zanimljiva rješenja. Potom će se proći kroz aktualnu praksu opisujući najrelevantnije slučajeve koji su na ovaj ili onaj način značajni za problematiku pretrage vozila.

⁷⁵ ZKP propisuje izdvajanje nezakonitih dokaza iz spisa na više mjesta u raznim stadijima postupka, od istrage (čl. 86.) pa sve do pravnih lijekova (čl. 474. st. 3.)

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid., str. 331.

⁷⁸ Čl. 10. st. 2. t. 1. ZKP

⁷⁹ Čl. 10. st. 2. t. 2. ZKP

⁸⁰ Čl. 10. st. 2. t. 3. ZKP

⁸¹ Čl. 250. ZKP, Njih čine devet kategorija dokaza, među kojima se nalazi i dokazi pribavljeni nezakonitom pretragom

⁸² Martinović, Igor, Kos, Damir, op. cit. (bilj. 68.), str. 333.

⁸³ Čl. 10. st. 2. t. 4. ZKP

Tu je najčešće riječ o već spomenutom pitanju razgraničenja između izvidne radnje pregleda i dokazne radnje pretrage i (ne)zakonitosti određenih policijskih zadiranja. Presude su pronađene na službenim stranicama Vrhovnog suda, naprednim pretraživanjem sudske prakse putem pojmova „pretraga vozila“, „pretraga automobila“, „pretraga prijevoznog sredstva“ i slično, a i iz mnoštva presuda u kojima se spominju ti pojmovi odabrane su one u kojima je sama pretraga bila osporavana, ili koje nude neko zanimljivo rješenje ili objašnjenje usko vezano uz pitanje pretrage vozila.

5.1 Presuda Europskog suda za ljudska prava Lisica protiv Hrvatske⁸⁴

Najpoznatija i najznačajnija presuda koju je protiv Republike Hrvatske donio Europski sud za ljudska prava, a tiče se pretrage vozila i povrede čl. 6. Konvencije, je presuda u slučaju Lisica protiv Hrvatske od 25. veljače 2010. godine.

5.1.1 Okolnosti slučaja

Dana 24. svibnja je u Zadru došlo do oružane pljačke, u kojoj su počinitelji koristili osobno vozilo VW Golf Mk II kako bi presrele vozilo banke, uzeli novac i odvezli se motornim čamcem u Bibinje.⁸⁵ Nakon toga je druga podnositeljica zahtjeva viđena u BMW-u koji pripada prvom podnositelju zahtjeva.⁸⁶

Istog su dana, na temelju naloga suca istrage, pretražena oba vozila⁸⁷ čime je utvrđeno da na Golfu nedostaje plastični štitnik jedne od brava, a ostali nađeni predmeti su oduzeti, te su tragovi poslani na analizu.⁸⁸ Nakon što su osumnjičeni pritvoreni, 27. svibnja dolazi do još jedne pretrage obaju vozila.⁸⁹ Pretraga Golfa je obavljena bez prisutnosti osumnjičenih i branitelja te su njom izuzeta vrata s kojih je nedostajao plastični štitnik, dok je pretrazi BMW-a prisustvovao branitelj i tom pretragom je na podu auta pronađen plastični štitnik koji je nedostajao na Golfu.

⁸⁴ ESLJP Predmet Lisica protiv Hrvatske, zahtjev broj 20100/06, od 25. 2. 2010.

⁸⁵ ESLJP, Lisica protiv Hrvatske, paragraf 5.

⁸⁶ Ibid. paragraf 6.

⁸⁷ Ibid. paragraf 10. i 11.

⁸⁸ Ibid. paragraf 10.

⁸⁹ Ibid. paragraf 16.

Idućeg dana branitelj okrivljenika obavješćuje suca istrage da je od policijskog tehničara saznao da se u vozilo ulazilo i 26. svibnja, dan prije druge službene pretrage,⁹⁰ nakon čega podnosi i službeni prigovor u kojem dovodi u pitanje vjerodostojnost rezultata takve pretrage.⁹¹ Istog su dana policijski službenik i sudski vještak potvrdili da su ulazili u BMW 26. svibnja bez naloga kako bi uzeli uzorak tkanine sa sjedala.⁹²

5.1.2 Postupak pred hrvatskim sudovima

Unatoč višestrukim prigovorima na nezakonitost pretrage⁹³, Županijski sud u Zadru je rekao da samo ulaženje u vozilo između dvije pretrage nije bilo sporno jer se tu radi „o izvidnoj radnji koju djelatnici policije prije započete istrage trebaju učiniti, a što su oni već morali učiniti pri očevidu od 24.5.2000. godine“ pa zbog toga „policija nije obvezna izvijestiti branitelje, pa njihovo postupanje nije nezakonito već dopustivo“.⁹⁴ Što se tiče vjerodostojnosti te dokazne radnje pretrage, sud je kazao da nije neobično da je izvršena još jedna pretraga i da to nije inscenirana pretraga jer ranija nije provedena detaljno pa ju je trebalo nastaviti.⁹⁵ Zbog razbojništva je prvi podnositelj osuđen na 4 godine i 5 mjeseci, a druga podnositeljica na kaznu zatvora od 3 godine.⁹⁶ Na tu presudu su se žalili i optuženici⁹⁷ i državni odvjetnik zbog trajanja kazne⁹⁸, pa je Vrhovni sud u svojoj odluci povisio kazne na 6 godina i 6 mjeseci te na 4 godine i 10 mjeseci odbacujući prigovor da je pretraga bila nezakonita.⁹⁹ Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu iz istih razloga.¹⁰⁰

⁹⁰ Ibid. paragraf 17.

⁹¹ Ibid. paragraf 19.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid. paragraf 23. i 26.

⁹⁴ Ibid. paragraf 30.

⁹⁵ Ibid. paragraf 32.

⁹⁶ Ibid. paragraf 31.

⁹⁷ Ibid. paragraf 36.

⁹⁸ Ibid. paragraf 37.

⁹⁹ Ibid. paragraf 38.

¹⁰⁰ Ibid. paragraf 39.

5.1.3 Ocjena Europskog suda za ljudska prava

Sud je utvrdio primjenu čl. 6. i na prethodni postupak.¹⁰¹ Što se tiče pravila o nezakonitosti dokaza, nije na Sudu da ih utvrđuje nego samo da procijeni je li postupak u cjelini, zajedno s načinom na koji su pribavljani dokazi, bio pravičan.¹⁰² Ta načela je Sud prethodno utvrdio u predmetu *Bykov protiv Rusije*¹⁰³, a ona kažu da bi postupak u cijelosti bio pravičan, moraju biti zadovoljeni minimalni standardi u vidu poštivanja prava obrane. Prije svega obrani mora biti omogućeno osporavanje dokaza te se moraju uzeti u obzir i okolnosti u kojima je dokaz pribavljen, a koje bi mogle dovesti u pitanje njegovu pouzdanost.¹⁰⁴ U slučaju ulaska u auto prije druge pretrage, podnositeljima je bilo omogućeno da se žale, što oni i jesu u više navrata. A što se tiče drugog kriterija, je li zbog okolnosti u kojima je dokaz pribavljen njegova vjerodostojnost dovedena u pitanje, Sud je smatrao važnom činjenicu da se BMW nalazio kod policije i da nije sporno da su policijski službenici u njega ulazili između pretrage 24. svibnja, kojom nije ništa pronađeno, i pretrage 27. svibnja, kojom je pronađen ključni dokaz.¹⁰⁵

S obzirom na to da je policija dio državnog aparata i pomoćno tijelo državnom odvjetniku u kaznenim postupcima, Sud je veliku pažnju pridao sveukupnom dojmu i povjerenju koje sudovi moraju graditi u demokratskom društvu.¹⁰⁶ Pa je, kad se uzmu u obzir sve okolnosti prikupljanja dokaza, opravdana sumnja u pouzdanost rezultata pretrage od 27. svibnja, između ostaloga i zbog toga što obrana nije ni obaviještena o prvoj pretrazi Gofa 24. svibnja na kojoj je utvrđeno da fali plastični štitnik koji je kasnije i pronađen u BMW-u, a bili su dostupni policiji i da nije riječ o lako uništivom dokazu.¹⁰⁷

Iako nije zadaća Suda da ocjenjuje zakonitost individualnih dokaza, niti da nagađa o eventualnom ishodu suđenja bez spornog dokaza, Sud je ocjenjivao važnost plastičnog štitnika za osudu optuženika zbog toga što je u presudi domaćeg suda imao veliki značaj i zato što je to jedini

¹⁰¹ Ibid. paragraf 47.

¹⁰² Ibid. paragraf 48. i 49.

¹⁰³ Ibid. paragraf 51.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid. paragraf 55.

¹⁰⁶ Ibid. paragraf 56.

¹⁰⁷ Ibid. paragraf 57.

izravni dokaz koji je povezivao prvooptuženog s vozilom kojeg su koristili razbojnici. Stoga je Sud bio dužan presuditi je li njegovom uporabom ispunjen zahtjev pravičnog suđenja.¹⁰⁸ Tako je Sud je ekstenzivnim tumačenjem čl. 6. Konvencije, a u svrhu praktične i djelotvorne zaštite prava¹⁰⁹, u konačnici utvrdio da je dokaz pronađen nakon pretrage 24. svibnja i ulaska u vozilo 26. svibnja jedini dokaz koji je izravno povezivao optuženog s razbojništvom pa je zbog toga utjecao na postupak, a s obzirom na okolnosti njegovog prikupljanja, nisu bili ispunjeni zahtjevi pravičnog suđenja¹¹⁰ zbog čega je došlo do povrede čl. 6. Konvencije¹¹¹. Sud je svakom od podnositelja dosudio po 2000 eura naknade nematerijalne štete.¹¹²

5.2 Starija sudska praksa

Zakon o kaznenom postupku iz 1997. nije sadržavao posebnu definiciju pretrage vozila niti definiciju pregleda, pa su sudovi bili prepušteni sami sebi, što je dovelo do nekih neujednačenih rješenja u praksi.¹¹³

Jedna od presuda Vrhovnog suda koja je bila kontroverzna, a s današnjeg stajališta i pogrešna, je presuda VSRH I Kž-65/1999-3.¹¹⁴ U tom slučaju je policijski službenik bez pribavljenog naloga, prilikom rutinske kontrole vozila, putnika i prtljage, a nakon što je okrivljenik na upit policajaca sam otvorio prtljažnik u kojem se nalazila nezavezana vreća, sam svojevolumno uzeo vrećicu i rukom iz nje izvadio indijsku konoplju za koju je kasnije utvrđeno da se radi o drogi. Sud je utvrdio da se u ovom slučaju radilo o pregledu za kojeg policiji nije bilo potrebno nikakvo posebno sudske odobrenje (nalog), a koje bi bilo potrebno da se radilo o pretrazi. Sud je svoj stav obrazložio argumentacijom da je policija u okviru svojih ovlasti rutinske kontrole vozila ovlaštena utvrditi sadržaj zatvorenog prostora i prtljage, ako za to otvaranje nije nužno koristiti posebnu tehniku rastavljanja, rezanja i slično. Iz današnje perspektive je ovakav zaključak Vrhovnog suda

¹⁰⁸ Ibid. paragraf 59.

¹⁰⁹ Ibid. paragraf 60.

¹¹⁰ Ibid. paragraf 61.

¹¹¹ Ibid. paragraf 62.

¹¹² Ibid. paragraf 69.

¹¹³ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 45.

¹¹⁴ VSRH I Kž-65/1999-3, od 9. veljače 1999.

pogrešan. Samo otvaranje prtljažnika nije problem ako je zaista učinjeno dobrovoljno, ali je problem u razmicanju i uzimanju stvari iz torbe (bez obzira na to što nije bila zatvorena) što se ne može napraviti bez valjanog sudskog naloga jer riječ o zatvorenom prostoru za koji postoji veće očekivanje privatnosti, što je mjerodavan kriterij za razgraničenje pretrage i pregleda, a ne samo način otvaranja ili rastavljanja.

Sličnu argumentaciju Vrhovni sud je imao i u presudi¹¹⁵ I Kž-547/1999-3 gdje su policijski službenici ušli u nezaključano auto i pomicanjem sjedala došli do plastične vrećice, koja je uz potvrdu oduzeta, a za koju se kasnije ispostavilo da sadrži heroin. Sud je utvrdio da s obzirom na način ulaska, prostor koji je kontroliran i mjesto na kojemu je droga pronađena, a imajući u vidu da pomicanje sjedala ne predstavlja nikakvu posebnu tehniku u postupku otvaranja, nije riječ o nezakonitoj pretrazi nego o zakonitom pregledu na koji su policijski službenici ovlašteni.

Ovakvo shvaćanje Suda u kojem je kao glavni kriterij razgraničenja između pregleda i pretrage taj je li nužno korištenje posebne tehnike za otvaranje ili ne, opstalo je u nekim presudama barem do 2008. godine kako se može pročitati u presudi¹¹⁶ I Kž-504/06-5, a riječ je o sličnoj situaciji kao u presudi I Kž-547/1999-3 gdje su policijski službenici nakon pretrage doma, pristupili pregledu nezaključanog kamiona okrivljenika i ispod sjedala izvadili plastičnu vrećicu nakon čega su zatražili nalog za pretragu. Prema mišljenju Suda nije došlo do pretrage nego do pregleda jer pomicanje sjedala vozača ne predstavlja „nikakvu radnju primjene posebne tehnike kontrole prostora u vozilu.“¹¹⁷ Međutim, zbog nedorečenosti tadašnjeg Zakona shvaćanje da se radi o pregledu sve dok nema nasilnog otvaranja posebnom tehnikom nije bilo jedino, pa je tako Sud u različitim presudama iz tog razdoblja govorio da „pregled prijevoznog sredstva... obuhvaća samo pregled onih dijelova koji su vizualno vidljivi osobi koja ih pregledava, dok svako daljnje pretraživanje...posebice u slučaju otvaranja dvaju zatvorenih prostora...predstavlja daljnje zadiranje u privatnost zbog čega je moguće tu radnju provesti samo u propisanoj formi kao istražnu radnju pretrage.“¹¹⁸ Ovaj stav suda koji za zakonitost pregleda bitnim smatra zatvorenost i

¹¹⁵ VSRH I Kž-547/1999-3, od 7. rujna 1999.

¹¹⁶ VSRH I Kž-504/06-5, od 7. listopada 2008.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ VSRH I Kž-808/1999-3, od 24. veljače 2000.

očekivani stupanj privatnosti određenih prostorija u vozilu, a ne stavlja isključivi fokus na posebne tehnike otvaranja je široko prihvaćen kao ispravan u aktualnoj teoriji i praksi.

Jedno zanimljivo rješenje ranije sudske prakse bilo je faktično izjednačavanje pretrage vozila sa pretragom doma. Naime zbog toga što ZKP/97 nije sadržavao izričitu odredbu o pretrazi vozila, sudovi su podredno primjenjivali podzakonski akt koji je u to vrijeme bio Privremeni Službovnik Ministarstva unutarnjih poslova RH¹¹⁹, a koji je u svojim odredbama izričito propisivao da se uvjeti za pretragu doma i drugih prostorija imaju primjenjivati i na vozila jer se pod drugom prostorijom smatraju i vozila.¹²⁰ Prema tome shvaćanju sudovi su i za pretragu vozila zahtijevali prisutnost dva svjedoka. Taj stav imao je Sud u već spomenutoj odluci,¹²¹ u kojoj kaže da službene osobe mogu ući u druge prostorije (u što spadaju i prijevozna sredstva) samo uz pisani nalog suda i uz nazočnost dva punoljetna svjedoka. Detaljnije objašnjenje donosi Sud u presudi¹²² Kzz 12/1999-2, u slučaju gdje je pretraga vozila proglašena nezakonitom zbog prisutnosti samo jednog svjedoka. Državni odvjetnik se žalio da svjedoci nisu nužan uvjet za pretragu jer je riječ o pretrazi vozila, a ne stana. Međutim, Sud je odbio žalbu kao neosnovanu jer je u vrijeme pretrage na snazi bio ZKP/97 koji nije propisao prijevozno sredstvo kao mogući objekt pretrage pa je sudska praksa tu zakonsku prazninu popunjavala primjenom Privremenog Službovnika MUP-a koji je propisivao nazočnost dva svjedoka. Primjenu takvog rješenja Sud opravdava sve do donošenja izmjena ZKP-a iz 2002. godine, kada je izrijeком spomenuto prijevozno sredstvo kao pokretna stvar za čiju pretragu nisu potrebna dva svjedoka.¹²³ No, izgleda da su u praksi pretrazi vozila svjedoci nazočili i u periodu nakon toga, kako se vidi iz odluke¹²⁴ VSRH I Kž-838/07-3 gdje je sud napomenuo da unatoč tome što je, sukladno ranijem Zakonu, i dalje nastavljena praksa policijskih službenika da osiguravaju svjedoke prilikom pretrage vozila to nije uvjet za zakonitost pretrage, ali nije zbog toga ni nezakonita.¹²⁵ Radi se o slučaju u kojem je prvostupanjski sud izdvojio zapisnik o pretrazi vozila kao nezakonit dokaz zbog toga što pretrazi nisu prisustvovala

¹¹⁹ Koji zbog nekih neustavnih odredbi nije bio objavljen u Narodnim novinama

¹²⁰ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 44.

¹²¹ VSRH I Kž-808/1999-3, od 24. veljače 2000.

¹²² VSRH Kzz 12/1999-2, od 24. ožujka 2005.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ VSRH I Kž 838/07-3, od 27. rujna 2007.

¹²⁵ Ibid.

dva svjedoka jer se jedan od njih prilikom pretrage udaljio od vozila. Vrhovni sud je prihvatio žalbu državnog odvjetnika, potvrđujući shvaćanje da svjedoci nisu potrebni za zakonitu pretragu vozila.¹²⁶

Popunjavanje zakonske praznine primjenom neobjavljenog podzakonskog akta te faktički izjednačavanje uvjeta za pretragu vozila (koja se ni ne spominje u Zakonu) sa ustavnom odredbom¹²⁷ nekima možda izgleda kontroverzno ili čak neprihvatljivo. Ali je, po mom osobnom mišljenju i mišljenju nekih autora¹²⁸, pozitivno i pohvalno da su sudovi i redarstvene vlasti pokazali visok stupanj svijesti u poštovanju ljudskog prava na privatnost, štiteći vozilo na jednak način kao i dom.¹²⁹ Jer se obvezom prisutnosti dvojice svjedoka pri pretrazi vozila značajno ne otežava zadatak policijskih službenika, sigurno ne u tolikoj mjeri da bi se ugrozio interes društva za efektivnim progonom kriminalaca, a naprotiv pomaže u osiguranju pravne sigurnosti, transparentnosti i demokratičnosti kaznenog postupka.

5.3 Aktualna sudska praksa razgraničenja pregleda od pretrage

S obzirom na to da se od svih pitanja koje problematiziraju pretragu vozila, u praksi najčešće javlja pitanje je li riječ o pregledu ili o pretrazi, ovdje će se izložiti neke primjere iz prakse koji se tiču upravo toga. Za početak će se prikazati dvije odluke Vrhovnog suda u kojima je Sud objasnio granicu između pregleda i pretrage onako kako je to usuglašeno u teoriji i praksi, a temelji se na intenzitetu zadiranja u nepovredivost osobe, stvari ili prostora.

Tako Vrhovni sud u odluci I Kž-1042/09-3 za pregled navodi da „kao izvidna radnja odnosi se, naime, samo na okolnosti koje se opažaju osjetilima prosječnog čovjeka i koje su na doseg tih osjetila bez ikakvih prepreka, dakle, bez poduzimanja radnji kojima se otvaraju zatvoreni dijelovi predmeta ili prostora, rastavljanja predmeta i sličnih postupaka kojima se otkriva ono što bez takvih aktivnosti ne bi bilo dostupno osjetilima.“¹³⁰ S druge strane pretraga „obuhvaća i one radnje kojima se utvrđuje sadržaj inače nedostupnih dijelova predmeta ili prostora, pri čemu je moguće i

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Čl. 34. st. 3. Ustav RH

¹²⁸ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 44.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ VSRH I Kž-1042/09-3, od 13. siječnja 2010.

otvaranje zatvorenih dijelova, pa i njihovo mehaničko uklanjanje (odljepljivanje, rastavljanje i slično), dakle, pretraživanje uključuje i otklanjanje onih prepreka koje sprječavaju spoznaju o sadržaju dijelova predmeta odnosno prostora koji bi bez toga, samo pregledom, ostali neopaženi odnosno neotkriveni.¹³¹ Iz ovog objašnjenja Vrhovnog suda možemo izvući dva kriterija odnosno dvije granice razgraničenja između pregleda i pretrage. Jedan kriterij je način provođenja što za pregled znači opažanje osjetilima prosječnog čovjeka uz mogućnost korištenja određenih sredstava, što u protivnom znači da je u pretrazi moguće korištenje naprednih sredstava i tehnika koja služe prodiranju u unutrašnjost te rastvaranje i demontiranje predmeta. Drugi kriterij koji možemo izvući je prostorni kriterij koji određuje preglednost odnosno pretraživost na temelju otvorenosti odnosno zatvorenosti prostora i očekivane razine privatnosti koja iz toga proizlazi. Pa se prema tome pregled mora zadržati na vanjskim, oku dostupnim prostorima, dok se pretragom može utvrđivati sadržaj svih nedostupnih ili zatvorenih prostora.

Što se tiče načina pregleda i korištenja tehničkih sredstava pri pregledu, praksa i teorija načelno govore o „opažanju osjetilima prosječnog čovjeka,¹³² ali je moguće i korištenje određenih tehničkih sredstava i policijskog psa.¹³³ Zbog lakše preglednosti sudsku praksu će se prikazati prema ova dva kriterija, načinu otvaranja i primjeni sredstava te prema prostoru koji se pretražuje, uz napomenu da ti kriteriji nisu striktni ni konačni te da je njihovo međusobno prožimanje neizbježno.

5.3.1 Sudska praksa s obzirom na sredstvo pretrage ili način otvaranja

Upotreba policijskog psa za pregled vozila je standardna praksa koja nije nimalo problematizirana ni u domaćoj teoriji ni u sudskoj praksi. Tako je i Vrhovni sud utvrdio u odluci I Kž 123/08-3¹³⁴ da nije prijeporno da se radi o pregledu kad je službeni pas osjetilom njuha ukazao na prisutnost droge. Unatoč tome što je Vrhovni sud u nekim drugim odlukama kao standard za pregled postavio „okolnosti koje se opažaju osjetilima prosječnog čovjeka,¹³⁵ praksa korištenja

¹³¹ Ibid.

¹³² VSRH I Kž-505/10-3, od 1. srpnja 2010.

¹³³ Čl. 76. st. 2. ZPPO

¹³⁴ VSRH I Kž 123/08-3, od 12. veljače 2008.

¹³⁵ Presuda VSRH I Kž 505/10-3 te odluka VSRH I Kž 1042/09-3

policijskog psa za obavljanje pregleda je toliko prihvaćena da je okrivljenici rijetko osporavaju, iako je nesumnjivo da osjetila treniranog policijskog psa uvelike nadmašuju osjetila prosječnog čovjeka pa možda čak i do te mjere da pas može nanjušiti sitne molekule mirisa koji se kroz zatvoreno, iz unutrašnjost koja inače ne bi bila dostupna pregledu nego samo pretrazi širi prema vanka. To se može opravdati načelom razmjernosti jer uporaba psa predstavlja manji zahvat u privatnost osobe nego pregled policijskog službenika, pa tek ako pas iz prostora prikladnog za pregled automobila pokaže znak da je nanjušio nedozvoljenu supstancu onda to može poslužiti kao osnovana sumnja na temelju koje će se izdati nalog za pretragu, nakon čega se može pristupiti pretrazi i utvrđivanju sadržaja.

O korištenju tehničkih pomagala pri pregledu vozila ne postoji značajna sudska praksa, ali odluka VSRH I Kž 266/13-4¹³⁶ u kojoj Vrhovni sud dopušta uporabu endoskopa za obavljanje pregleda jer endoskop omogućava samo vizualno zapažanje bi mogla pokazati potencijalni smjer razvoja sudske prakse.¹³⁷ Da bi mogli odgovoriti na pitanje o dopuštenosti korištenja nekog tehničkog sredstva prilikom pregleda, osim samog sredstva moramo razmotriti i prirodu prostora koji se pregledava, jer nije svejedno je li riječ o prostoru koji je podložen pregledu ili o prostoru koji je zatvoren i za kojeg postoji veće očekivanje zaštite privatnosti.¹³⁸ Prema tome, mogućnost korištenja endoskopa za potrebe pregleda ovisi o prostoru koji se pregledava, pa u slučaju da se njime omogućava uvid u zatvoreni pretinac, prtljažnik ili neki sličan prostor, a bez dopuštenja korisnika, tada bi takva radnja bila moguća samo kao formalna dokazna radnja pretrage vozila¹³⁹ za koju je potreban valjan sudski nalog. A za ostale prostore u vozilu, kod kojih ne postoji očekivana zaštita privatnosti je moguće korištenje endoskopa prilikom pregleda jer se endoskopom u mehaničkom smislu utjecaja na vozilo dijelovi ne rastavljaju niti je riječ o drugim invazivnijim radnjama¹⁴⁰, a u spoznajnom smislu on samo služi vizualnom opažanju koje ostaje na površini i ne prodire unutar zatvorenog prostora kao npr. rendgenski uređaj.

¹³⁶ VSRH I Kž-266/13-4, od 14. svibnja 2013.

¹³⁷ Karas, Željko, *Sudska praksa o zakonitosti dokaza: pomagala u pregledu, količina oduzetih predmeta, obrazloženje naloga za pretragu, dobrovoljna predaja predmeta iz stana, zamjena svjedoka pretrage*, Polic. sigur. (Zagreb), godina 26., broj 1/2017, str. 94.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid.

Što se tiče načina otvaranja i dobivanja uvida u sadržaj zatvorenog prostora ili predmeta, načelno je pravilo da se svako otvaranje, nasilno ili ne, mora provoditi formalnom radnjom pretrage. Pa je tako prema odluci I Kž 588/2018-4¹⁴¹ prilikom pretrage zakonito rastavljanje dna vatrogasnog aparata pronađenog iznad kabine vozača, jer pretraživanje obuhvaća i otvaranje i mehaničko uklanjanje prepreka koje stoje na putu uvidu u sadržaj prostora, koji bi inače bio nedostupan pregledu. Međutim neće baš za svako otvaranje biti potreban sudski nalog i pretraga, jer je za neke vrste otvaranja sudska praksa ustanovila da se radi o pregledu. Tako je sud ustvrdio¹⁴² da otvaranje staniol paketića, pronađenih na vidljivom mjestu kraj vozačevog sjedala, nije pretraga nego pregled jer su policijski službenici ovlašteni otvoriti takve paketiće da bi ustanovili o čemu se radi, slično je razmišljanje Sud imao i u odluci VSRH, I Kž-818/01¹⁴³ u kojoj je utvrdio da zarezivanje oblijepljenog paketića ne predstavlja novu pretragu, jer tu nije riječ o zadiranju u privatnost predmeta nego o otvaranju ambalaže.

5.3.2 Sudska praksa s obzirom na prostor u vozilu koji se pretražuje

Jedan od glavnih kriterija pri odlučivanju spada li određena radnja u radnju pregleda ili radnju pretrage je značajka otvorenosti prostora i očekivane razine privatnosti. Pa se tako načelno zatvoreni prostori poput prtljažnika i pretinca ispred suvozača, mogu pretraživati samo pretragom, dok se vanjski dio vozila, kao i vidljive, nezatvorene površine unutar vozila mogu pregledavati. Pristup unutrašnjosti vozila (ne i zatvorenim prostorima unutar vozila) policijski službenici imaju ako su vrata bila otvorena, a okrivljenik se nije protivio pregledu i pregled se zadržao na istraživanju unutrašnjosti vozila vidom.¹⁴⁴ Isti zaključak¹⁴⁵ je Vrhovni sud imao u sličnoj situaciji, kad je optuženik na poziv policije sam otključao vrata vozila da bi policijski službenici proveli radnju pregleda otvorenih cjelina, koje su dostupne pogledu. Sve to znači da policijski službenici bez naloga mogu pristupiti u unutrašnjost vozila osim onda kada im korisnik vozila to omogućiti (izričito ili prešutno), ali mogu li ući unutar vozila i bez pristanka korisnika, u slučaju da su vrata

¹⁴¹ VSRH I Kž 588/2018-4, od 25. listopada 2018.

¹⁴² VSRH I Kž-815/00-3, od 15. ožujka 2001.

¹⁴³ Karas, Željko, op. cit. (bilj.56.), str. 61. bilješka 206

¹⁴⁴ VSRH I Kž-192/1999-3, od 16. siječnja 2002.

¹⁴⁵ VSRH I Kž-767/00-3, od 5. prosinca 2000.

otključana. Sud je imao različita rješenja što se tiče ovog pitanja pa tako u presudi VSRH I Kž 504/06-5 od 7. listopada 2008. kaže da nije riječ o nezakonitoj pretrazi onda kada je policijski službenik sam otvorio nezaključana vrata vozila jer time nije poduzeo nikakvu radnju koja bi predstavljala korištenje posebne tehnike pa je u tom slučaju riječ o pregledu.¹⁴⁶ Ovakvo očito krivo rješenje je „ispravljeno“ u presudi VSRH III Kr-149/11-4 od 24. kolovoza 2011. u kojoj kaže da je riječ o nezakonitoj pretrazi vozila onda kada su policijski službenici sami otvorili vrata nezaključanog auta, jer otvaranje vrata znači poduzimanje dodatne radnje kojom daljnji dokazi postaju dostupni tijelima vlasti.¹⁴⁷ Ukratko, redarstvene vlasti mogu pristupiti pregledu unutar vozila samo u slučaju izričitog ili prešutnog pristanka korisnika¹⁴⁸, a u protivnom će se raditi o nezakonitoj pretrazi.

Navedeno ne isključuje mogućnost da mogu vizualno ili drugim osjetilima provoditi pregled izvan automobila, kako izvana prema unutra tako i sami vanjski prostor vozila. Pa tako činjenica da su policijski službenici posebnim ogledalima pregledali podvozje i u šupljini blatobrana uočili plastične pakete sa drogom, predstavlja radnju pregleda zbog toga što se nije zadiralo u zatvorene prostorije, a pregled podvozja ne predstavlja zadiranje u samu bit vozila.¹⁴⁹ Isto tako nije nezakonita pretraga vozila kada su policijski službenici prilikom rutinske kontrole ispravnosti vozila, na rezervnom kotaču koji se nalazi s vanjske strane vozila uočili paket oblijepljen trakom, nakon čega su zastali i sutra uz sudski nalog izvršili pretragu.¹⁵⁰

Jednom kada se policijskim službenicima otvori mogućnost pregleda unutar vozila, njima je dopušteno pregledavati sve prostore koji nisu zatvoreni i posebno zaštićeni. Tako je dopušteno nakon opipavanja nepričvršćenog tapisona u vozilu izvaditi drogu koja se nalazila ispod njega, jer nije riječ o posebno zaštićenom prostoru i sami čin podizanja tapisona ne predstavlja posebno otvaranje.¹⁵¹ Ne radi se o posebno zaštićenom prostoru ni onda kada je droga nakon dodira ispala

¹⁴⁶ VSRH I Kž 504/06-5, od 7. listopada 2008.

¹⁴⁷ VSRH III Kr-149/11-4, od 24. kolovoza 2011.

¹⁴⁸ Iz dosta odluka VSRH, u kojima je riječ o pregledu unutar vozila, ne može se saznati na koji način su djelatnici policije dobili pristup unutrašnjosti vozila jer nije spomenuto

¹⁴⁹ VSRH I Kž-93/01-3, od 21. veljače 2001.

¹⁵⁰ VSRH I Kž-Uš 123/09-5, od 2. veljače 2010.

¹⁵¹ VSRH I Kž-260/01-3, od 13. ožujka 2001.

iz navučene elastične obloge upravljača koja nije tvornički ugrađena.¹⁵² Ne radi se o posebnom otvaranju ni onda kada su policijski službenici, nakon što su vizualno i dodirrom uočili nepravilnost, malo odvrnuli gornji dio naslona stražnjeg sjedala i rukom izvukli omot s drogom.¹⁵³

Cijeli prostor ispod sjedala je dopušten za pregled, pa tako droga sakrivena ispod sjedala je pronađena pregledom, a ne pretragom s obzirom na to da je riječ o vizualnom pregledu, a ne zadiranju u zatvoreni prostor,¹⁵⁴ isto kao kada je policajac vidio da je optuženi odbacio smotuljak ispod sjedala pa u svrhu pronalaska droge nije bilo potrebno obavljati pretragu vozila.¹⁵⁵ Ni prostor iza suvozačevog sjedala nije posebno zaštićen pa je podložan pregledu.¹⁵⁶

Policijskim službenicima nije dozvoljeno samostalno zadiranje u zatvorene prostorije. Tako se radi o nezakonitoj pretrazi vozila, kad je droga pronađena u poklopcu lijevo od volana za koji je otklonjena svaka sumnja da bi ga optuženik mogao otvoriti ili slomiti prilikom izlaska iz vozila.¹⁵⁷ Ali u slučaju da je prostor koji je inače zatvoren, iz nekog razloga nevezanog uz radnje policijskih službenika, bio otvoren onda je i taj inače nedostupan prostor prikladan za pregled. Pa je tako riječ o radnji pregleda onda kada su policijski službenici pronašli drogu u šupljini u kojoj inače stoji zvučnik, a koji je skinut ranije.¹⁵⁸ Tako i pretinac ispred suvozača, koji je inače zaštićen od dometa pregleda zbog svoje zatvorenosti i očekivanog stupnja privatnosti, podložan pregledu ako ga je optuženi sam otvorio. Naime, Vrhovni sud je u odluci I Kž-61/01-3¹⁵⁹ utvrdio da se radi o pregledu onda kada je optuženik otvorio pretinac ispred suvozača da bi iz njega uzeo dokumente, pa su tada kad ga je otvorio, policijski službenici uočili PVC vrećicu provodeći izvidnu mjeru pregleda vozila. Iz samog rješenja ne možemo pročitati na koji su način policijski službenici, oduzeli drogu i uopće dobili pristup vozilu, pa postoji više mogućih varijanti koje mogu utjecati na (ne)zakonitost takvog pregleda, ovisno o tome je li pretinac ostao zatvoren ili ne te je li korisnik

¹⁵² VSRH I Kž 1036/09-3, od 2. veljače 2010.

¹⁵³ VSRH I Kž 1050/07-6, od 6. prosinca 2007.

¹⁵⁴ VSRH I Kž 316/04-3, od 25. svibnja 2004.

¹⁵⁵ VSRH I Kž 361/04-5, od 19. siječnja 2006.

¹⁵⁶ VSRH I Kž 505/10-3, od 11. ožujka 2010., nije detaljno opisano, ali je vjerojatno riječ o pretincu (tobolcu) koji se nalazi iza prednjih sjedala u većini modernih vozila

¹⁵⁷ VSRH I Kž-182/01-3, od 15. ožujka 2001.

¹⁵⁸ VSRH III Kr-257/1998-3, od 28. studenog 2002.

¹⁵⁹ VSRH I Kž-61/01-3, od 21. listopada 2004.

vozila omogućio ulazak u vozilo. Stoga ako su policijski službenici pregledom izvana, u trenutku dok je optuženi vadio dokumente iz pretinca, uočili sumnjive pakete unutra, to im ne bi dalo za pravo da pristupe unutrašnjosti ako je optuženi nakon toga zatvorio pretinac. U tom slučaju bi policijski službenik morao tražiti sudski nalog za pretragu vozila, pa bi na sudu bilo da utvrdi je li sama izjava policijskog službenika da je vidio neke paketiće u pretincu prilikom otvaranja dovoljna da zadovolji materijalnopravni uvjet vjerojatnosti potrebne za provođenje pretrage. Ako pretpostavimo da je optuženi nakon uzimanja dokumenata ostavio otvoren poklopac pretinca i time samostalno otklonio posebnu zaštitu od koju unutrašnjost tog pretinca ima, time je učinio taj prostor dostupnim za vizualni pregled policijskim službenicima koji se nalaze izvan vozila. Tada prema sudskoj praksi ne bi bio potreban nalog za pretragu vozila zbog toga što je vrećica dostupna policiji te bi mogla biti korištena kao dokaz u kaznenom postupku. Ali i tu se postavlja pitanje na koji način je ta vrećica dostupna, i je li zaista dostupna policijskim službenicima za privremeno oduzimanje. Ona im je zasigurno vizualno dostupna jer se nalazi u njihovom vidnom polju, ali znači li to da oni mogu doći do nje i bez da provedu radnju pretrage vozila? Ako pretpostavimo da se policijski službenici, u trenutku kada su uočili sumnjive vrećice u otvorenom pretincu, nalaze izvan vozila to znači da, unatoč tome što se sumnjivi paketići nalaze u dometu njihovog osjetila vida, oni ipak nemaju neposredan fizički pristup njima bez da otvaraju vrata i ulaze u automobil, na što nisu ovlašteni prilikom pregleda vozila. Prema tome, ako im korisnik vozila sam, dobrovoljno ne omogući fizički pristup unutar vozila, moje mišljenje je da bi im i u ovom slučaju za ulazak u vozilo i oduzimanje spornih paketića trebao sudski nalog, zato što bi to predstavljalo radnju pretrage vozila.

Možemo primijetiti da je većina ovih presuda u kojima se postavlja pitanje razgraničenja između policijske radnje pregleda i dokazne radnje pretrage iz razdoblja od 2000. godine do 2010. Relevantne novije prakse po tom pitanju i nema, iz čega je moguće izvući zaključak da su i policija¹⁶⁰ i sudovi, pa i odvjetnici prihvatili standarde razgraničenja između pregleda i pretrage i da se osim nekih rubnih slučajeva to ne osporava u praksi.

¹⁶⁰ Ovim putem bi se zahvalio službenicima PU Dubrovačko-neretvanske, koji su prilikom jedne kontrole prometa stručno, uslužno, pristojno i strpljivo odgovarali na moja pitanja vezana uz pregled i pretragu vozila i time mi omogućili bolje razumijevanje samog postupka

6 Pitanje dobrovoljnosti kod pregleda ili pretrage

Pitanje pristanka okrivljenog nije dovoljno raspravljeno ni u teoriji ni u praksi, između ostaloga i zato što ni sam Zakon o kaznenom postupku ne sadrži nikakve relevantne odredbe o pristanku na pretragu.¹⁶¹ Postavlja se pitanje kakav bi trebao biti taj pristanak. On bi prije svega trebao biti dan dobrovoljno, slobodnom voljom¹⁶², bez ikakve otvorene ili implicirane prijetnje prisile. Druga komponenta pristanka bi trebala biti informiranost, jer da bi osoba valjano pristala na nešto, ona treba biti adekvatno upoznata na što pristaje i pod kojim uvjetima. U konačnici, ako osoba slobodno raspolaže pravom na pristanak, onda iz toga logično proizlazi da ima pravo uskratiti taj pristanak te da ga ima pravo ograničiti i pravovremeno povući.

Poseban etički problem predstavlja davanje prešutnog pristanka konkludentnim radnjama, iz razloga što nije logično da bi okrivljenici koji znaju da imaju zabranjene stvari u vozilu, svojom slobodnom voljom pružili policiji uvid u to, a da na to nisu bili prisiljeni ili da se nisu osjećali obaveznima pružiti uvid u prtljažnik i slično. Postoji više primjera iz prakse u kojima je Vrhovni sud odlučio da se radi o dobrovoljnom pristanku pa čak i onda kad su okrivljenici sami na sudu osporavali dobrovoljnost takvog pristanka. Prikazat ću par takvih primjera iz prakse i ukazati na neke probleme koji se pojavljuju, a vezane su uz sam pristanak.

U presudi¹⁶³ VSRH I Kž-281/01-3 Sud je utvrdio da se radi o pregledu, a ne o pretrazi onda kad je optuženik na upit policije otvorio prtljažnik i pokazao opremu, smatrajući da nije odlučno to što optuženi očito laički ne razumije razliku između kaznenopravnih radnji pregleda i pretrage.¹⁶⁴ Dvije stvari mogu biti problematične u ovoj situaciji. Prva je sama priroda policijskog upita odnosno poziva da se otvori prtljažnik, jer ne možemo znati na koji način i s kojim tonom je poziv izrečen (a to može imati veliki utjecaj na samu svijest optuženog), je li izrečen kao naredba ili molba i slično. Naime, u slučaju policijskog pregleda odnos između naoružanog policijskog službenika i običnog građanina laika nije ravnopravan i moguće je da svaki upit policajca građanin doživljava kao naredbu.¹⁶⁵ Drugi problem je u tome što, ako je Sud već utvrdio da je optuženi laik

¹⁶¹ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8), str. 51.

¹⁶² Ibid. str. 52.

¹⁶³ VSRH I Kž-281/01-3, od 12. ožujka 2003.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Čl. 13. st. 1. t. 8. ZPPO

koji ne zna razlikovati pravne nijanse između pregleda i pretrage, onda je očito da nije ni mogao dati valjani pristanak na pregled ako ni ne zna o čemu se radi, a pogotovo konkludentnom radnjom otvaranja prtljažnika o čemu je u ovom slučaju bila i riječ.

Slična situacija je u presudi¹⁶⁶ VSRH I Kž 101/06-5 koju Vrhovni sud donosi „na temelju vjerodostojnih iskaza policijskih službenika“¹⁶⁷ gdje je unatoč početnom nećkanju, optuženik ipak pristao otvoriti prtljažnik u kojem se nalazila torba koju je na traženje policijskih službenika onda i otvorio, čime nije izvršena nezakonita pretraga nego pregled uz privolu optuženika. Prije svega ovakvo ponašanje policijskih službenika se u najmanju ruku može okarakterizirati kao neetično, jer su nakon početnog odbijanja i nećkanja okrivljenika očito nastavili s upitima i zahtjevima za otvaranje nakon čega je okrivljenik „pokleknuo.“ U ovom slučaju se optuženik višestruko žalio na nezakonitost pretrage iz razloga što nije dao pristanak na nju. Sud je ipak, možda prelako da ne kažem pogrešno, svu vjeru poklonio iskazima policijskih službenika unatoč tome što su djelatnici policije dio državnog aparata koji su u kaznenom postupku saveznici državnom odvjetništvu.¹⁶⁸ Iz već ranije spomenutog predmeta¹⁶⁹ možemo postaviti pitanja o opsegu pristanka, tj. podrazumijeva li pristanak na pregled i pristanak na korištenje tehničkih sredstava. Naime riječ je o slučaju gdje je optuženik dobrovoljno pristao na pregled otvaranjem prtljažnika, pa su policijski službenici korištenjem tehničkog pomagala, endoskopa pronašli sumnjive smotuljke. U ovom se slučaju postavlja pitanje bi li optuženik svojevolumno otvorio prtljažnik da je znao da će se koristiti posebna tehnička sredstva te je li imao pravo očekivati da će se pregled vršiti „osjetilima prosječnog čovjeka“¹⁷⁰ kako je prihvaćeno u teoriji i praksi.¹⁷¹

Jedna je novija presuda¹⁷² Visokog kaznenog suda br. I Kž-253/2021-4 u kojoj žalitelj navodi da torbu nije otvorio dobrovoljno nego kao odgovor na naredbu policijskog službenika u skladu sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima. Sud nije prihvatio takvu argumentaciju okrivljenika uz obrazloženje da „forma u kojoj djelatnik policije zatraži otvaranje torbe – bio to

¹⁶⁶ VSRH I Kž 101/06-5, od 7. veljače 2008.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ ESLJP, predmet Lisica protiv Hrvatske, paragraf 56.

¹⁶⁹ VSRH I Kž 266/13-4, od 7. veljače 2013.

¹⁷⁰ Presuda VSRH I Kž 5050/10-3 te odluka VSRH I Kž 1042/09-3

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Visoki kazneni sud I Kž-253/2021-4, od 8. rujna 2021.

poziv, naredba, molba ili zahtjev, nije od utjecaja na utvrđivanje dragovoljnosti već okolnost jesu li djelatnici policije samostalno otvarali ili rastavljali predmete ili su vlastitim osjetilima, što uključuje vid, sluh, njuh i opip, opažali što je konkretno bio slučaj.“¹⁷³ Ovakvo obrazloženje Suda nije logično jer ako policija postavlja upit za otvaranjem prostora koji im je inače zatvoren i čiju zatvorenost može otkloniti samo okrivljenik, onda nije svejedno jesu li policijski službenici postavili taj zahtjev u formi molbe ili naredbe. Zbog toga što ako je izrečeno u formi naredbe, a imajući u vidu neravnotežu snaga između odnosa naoružanog policijskog službenika i običnog građanina, onda ne možemo govoriti o dobrovoljnosti nego o određenoj vrsti prisile ili u najmanju dovođenja okrivljenika u zabludu što se tiče njegovog prava na odbijanje takvog zahtjeva. Jer ako prilikom pregleda, ponašanje policijskih službenika prema okrivljeniku nije bitno za prosuđivanje radi li se o dobrovoljnom pristanku onda ne znam što je. Radi se o tome da okrivljenik pristankom na pregled zatvorene unutrašnjosti sužava svoja prava u korist policije. Pa ako je do tog „pristanka“ došlo pod utjecajem policijskih službenika, na način da su mu naredili otvaranje ili ga doveli u zabludu u vezi njegovih prava i prirode pregleda ili ga držali u zabludi, ili u najgorem slučaju prijetili ili implicirali prijetnju silom, onda nikako ne možemo govoriti o dobrovoljnom pristanku, što bi značilo da bi u takvom slučaju došlo do nezakonite pretrage.

Vidimo do kakvih problema može dovesti šutnja zakona kad je riječ o dobrovoljnosti i pristanku na pregled. S obzirom na to da je kod pregleda i pretrage riječ o ustavno zaštićenim pravima i slobodama, bilo bi potrebno da zakonodavac, ali i sudska praksa donesu rješenje za način, formu i kvalitetu takvog pristanka, primjerice na način da u slučaju kad policijski službenik traži pristanak za otvaranje zatvorenih prostora vozila, da onda ima i obvezu poučiti adresata potencijalnog pregleda o njegovim pravima, a pogotovo o njegovom pravu da odbije otvaranje zatvorenih, oku skrivenih prostora. I takvo odbijanje samo po sebi ne bi smjelo biti osnovana sumnja za dobivanje naloga za pretragu jer bi se time izigrao cijeli smisao dobrovoljnog pristanka i otvorila bi se mogućnost maltretiranja građana.

7 PRETRAGA U CARINSKOM I GRANIČNOM NADZORU

Unatoč tome što nije tema ovog diplomskog, ukratko će se spomenuti samo da se vozilo može pretraživati i izvan uvjeta kaznenog postupka. Tako postoji pretraga u carinskom i

¹⁷³ Ibid.

graničnom nadzoru koje se razlikuju od pretrage u kaznenom postupku i nisu uz njega vezane, nego se temelje na upravno-prekršajnim odredbama i za cilj nemaju otkrivanje i prikupljanje podataka u vezi s kaznenim djelom.¹⁷⁴ Unatoč tome takvi zahvati su opsegom širi i zahtjevniji od običnog pregleda i njima se vozilo može pretraživati na isti način kao pretragom, što u praksi nerijetko dovodi do otkrivanja tragova kaznenog djela.

Primjerice, nije riječ o nezakonitoj pretrazi onda kada je carinski službenik na graničnom prijelazu odvidavši vijke teretnog prostora prikolice uočio sumnjive pakete, nego se radi o obavljanju poslova carinske službe na području graničnog prijelaza. Nakon otkrivanja sumnjivih paketa carinik je zastao sa pretragom, a pretragu vozila u kazneno procesnom smislu su nastavili policijski službenici na temelju sudskog naloga.¹⁷⁵ Iz ove presude vidljivo je pravilo o tome kada se radi o carinskom ili kakvom drugom pretraživanju vozila.

8 ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad se, prije svega, nastojalo prikazati kakvu zaštitu privatnosti od posega države korisnici vozila imaju u hrvatskom kaznenom procesnom sustavu. Jer vozila su toliko neizostavan dio našeg modernog života da je teško zamisliti da je ikad i bilo života bez njih. Mnogima osobni automobil služi kao svojevrsan produžetak doma, u njemu drže kako poslovne tako i privatne stvari pa je zbog toga bitno da se znaju prava i obveze pojedinaca prilikom pregleda ili pretrage vozila.

U državi i društvu općenito postoje dvije suprotstavljene tendencije, dva suprotna interesa. Jedan interes je interes države za učinkovitim otkrivanjem i procesuiranjem počinitelja kaznenog djela, dok je drugi pravo i interes građana pojedinaca za poštivanje privatnosti, osobne slobode i zaštitu od represije vlasti. Te dvije tendencije posebno dolaze do izražaja u kaznenom procesnom pravu, pa tako i u uređenju dokazne radnje pretrage vozila. Sama pretraga je izraz težnje vlasti da učinkovitije procesuiru i osudi počinitelje kaznenih djela, a onda je, s druge strane, da bi se uspostavila ravnoteža s interesima građana i zaštitom njihovih prava i sloboda, pretraga stavljena u strogi, formalni normativni okvir koji regulira kako i pod kojim uvjetima se pretraga može poduzeti.

¹⁷⁴ Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, op. cit. (bilj. 8.), str. 42.

¹⁷⁵ VSRH I Kž-U 36/13-4, od 10. travnja 2013.

Pretraga vozila je dokazna radnja koja se poduzima radi pronalaženja tragova i dokaza važnih za kazneni postupak. Ona se poduzima istraživanjem prostora koristeći se uporabom osjetila i raznih alata i pomagala. Prilikom poduzimanja pretrage dopušteno je otvaranje i mehaničko razmontiranje svih dijelova vozila. Osim u iznimnim, zakonom predviđenim situacijama, pretraga se može poduzeti samo na temelju valjanog sudskog naloga, koji se može izdati na temelju valjanih osnova sumnje odnosno vjerojatnosti da se kod neke osobe nalaze predmeti bitni za postupak.

Osim pretragom, vozilo se može pregledati i pregledom. To je neformalna radnja koja se poduzima na temelju policijskih ovlasti i koja se razlikuje od pretrage po manjem intenzitetu zadiranja te po opsegu i načinu provođenja. Tako se, u pravilu, pregled zadržava samo na vanjskim površinama, odnosno onome što je dostupno ljudskim (ili psećim) osjetilima. Pregledom se ne može ulaziti u unutrašnjost, niti otvarati zatvorena područja. Zbog toga što je pregled neformalna policijska radnja koja nije jasno definirana u zakonu, u praksi je došlo do pitanja što je dopušteno pregledom, a što ne, te prije svega koja je granica gdje pregled prestaje, a pretraga počinje, kao i do pitanja o informiranom pristanku na pregled. Da bi se izbjegli takvi problemi te pravna nesigurnost koja ih prati, pregled bi trebalo jasnije zakonski urediti. Jedno od mogućih rješenja bilo bi detaljno normiranje pregleda u Zakonu o kaznenom postupku, kao mjere koja je slabijeg intenziteta zadiranja od pretrage. Drugo moguće rješenje je ostaviti pregled nedefiniranog u Zakonu te prepustiti sudskoj praksi da mu odredi opseg i način provođenja, ali u tom slučaju ne uzimati rezultate pregleda kao dokaze u kaznenom postupku, nego samo kao činjenice na kojima će se temeljiti sumnja potrebna za dobivanje sudskog naloga za pretragu vozila. Na tragu ovakvog stava je i presuda VSRH Kzz 12/1999-2 u kojoj Sud govori „da s obzirom na neformalni karakter takvih pregleda, njihovi rezultati ne predstavljaju dokaze u kaznenom postupku.“¹⁷⁶ To znači da kada policijski službenici pregledom uoče nedozvoljenu stvar, i kad im je na dohvat u prostoru vozila kojemu imaju pristup, da bi svejedno bilo bolje kad bi tada zastali s pregledom, zatražili sudski nalog i postupili prema odredbama o pretrazi vozila iz Zakona o kaznenom postupku. No, i ovakvo uređenje može dovesti do nelogičnih rezultata u praksi. Primjerice, kada bi pregledom droga bila pronađena i oduzeta (npr. u slučaju dobrovoljne predaje), tada naknadna pretraga na

¹⁷⁶ VSRH Kzz 12/1999-2, od 24. ožujka 2005.

temelju sudskog naloga ne bi imala smisla jer se ne može pretragom pronaći predmet koji je već oduzet pregledom. Zbog svega navedenog, bilo bi bolje, detaljno zakonski urediti opseg i način izvršavanja radnje pregleda. Zbog toga što je loše za pravnu sigurnost i prava građana kada nakon neformalne radnje, kao što je pregled, dođe do prikupljanja dokaza za kazneni postupak, jer bez propisane forme ne možemo adekvatno zaštititi prava i interese građana, niti možemo kvalitetno voditi kazneni postupak s dokazima dobivenim iz neformalne policijske radnje.

Postoji mogućnost poduzimanja pregleda i u zatvorenim prostorijama, ako korisnik vozila sam svojim djelovanjem, uglavnom na prethodni upit policije, otvori prethodno zatvoreno područje. U tom slučaju se smatra da je on dobrovoljno dao pristanak za takav pregled. To je vrlo problematično jer Zakon o kaznenom postupku šuti kad je riječ o pregledu, a u praksi se ispostavilo da je teško odrediti je li dopuštenje bilo dobrovoljno i informirano, pogotovo kada uzmemo u obzir odnos moći između policijskog službenika i običnog građanina prilikom radnje pregleda, pa je teško očekivati od laika ne pravnik, da poznaje nijanse između pregleda i pretrage i da ima pravo odbiti policijski upit koji njemu možda djeluje kao zapovijed. Pogotovo kada uzmemo u obzir zaključke Europskog suda za ljudska prava izrečene u presudi Lisica protiv Hrvatske, u kojoj se stavlja velika važnost na cjelokupni dojam pravičnosti kaznenog postupka, upravo slučajevi u kojima policijski službenici prilikom pregleda, potencijalno dovode osobu u zabludu što se tiče njezinih prava, ostavljaju slab dojam o pravičnosti tako provedenog postupka. Zbog toga bi bilo poželjno kad bi Zakon odredio formu u kojoj je moguće dati informirani pristanak na pregled, u obliku neke usmene mini pouke o pravima ili slično, kojom bi se odredio i način pristanka, te opseg na što se sve pristaje i pravo na uskraćivanje i pravovremeno povlačenje danog pristanka.

9 POPIS LITERATURE

9.1 Knjige i članci

1. Bojanić, Igor, Đurđević, Zlata, *Dopuštenost uporabe dokaza pribavljenih kršenjem ljudskih prava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 15, broj 2/2008, str. 973-1003.
2. Đurđević, Zlata, *Odluka Ustavnog suda RH o suglasnosti Zakona o kaznenom postupku s Ustavom*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 19, broj 2/2012, str. 409-438.
3. Karas, Željko, *Redarstveni pregledi i pretrage vozila*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 11, broj 1/2004, str. 21-79
4. Karas, Željko, *Sudska praksa o zakonitosti dokaza: pomagala u pregledu, količina oduzetih predmeta, obrazloženje naloga za pretragu, dobrovoljna predaja predmeta iz stana, zamjena svjedoka pretrage, polic. sigur.* (Zagreb), godina 26, broj 1/2017, str. 93-104
5. Krapac, Davor, *Kazneno procesno pravo Prva knjiga: Institucije*, Narodne Novine, Zagreb, 2015.
6. Krapac, Davor, *Nezakoniti dokazi u kaznenom postupku prema praksi Europskog suda za ljudska prava*, Zbornik PFZ, 60, br. 6. str. 1207.- 1240.
7. Martinović, Igor, Kos, Damir, *Nezakoniti dokazi: Teorijske i praktične dvojbe u svjetlu prakse Europskog suda za ljudska prava*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 23, broj 2/2016, str. 311-338.
8. Mrčela, Marin, Delost, Damira, *Dokazni standardi u kaznenom postupku*, Polic. Sigur. (Zagreb), godina 28, broj 4/2019, str 417-435,
9. Vinja, Ileana, Josipović, Ivo, *Izvidna mjera pregleda osoba i stvari (Razgraničenje u odnosu na pretragu i neki problemi u teoriji i praksi s osvrtom na praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske)*, Inženjerski biro.d.d., Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva 2000. godine, str. 33.- 53.

9.2 Pravni izvori

1. Kazneni zakon, NN 125/11,144/12,56/15,61/15,101/17,118/18,126/19,84/21,114/22
2. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Rim 4. studenoga 1950., NN – međunarodni ugovori 18/97., 6/99- proč. tekst, 8/99 - ispr., 14/02., 1/06. i 13/17.

3. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19
4. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, NN20/2022
5. Zakon o kaznenom postupku NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 130/20, 80/22
6. Ustav Republike Hrvatske NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

9.3 Sudska praksa

1. ESLJP Predmet Lisica protiv Hrvatske, zahtjev br. 20100/06, od 25. veljače 2010.
2. VSRH I Kž-603/03-6, od 9. prosinca 2003.
3. VSRH KZZ-12/1999-2, od 24. ožujka 2005.
4. VSRH I Kž 115/05-3, od 7. travna 2005.
5. VSRH I Kž-838/07-3, od 12. rujna 2007.
6. VSRH I Kž-96/09-3, od 24. veljače 2009.
7. VSRH I Kž-65/1999-3, od 9. veljače 1999.
8. VSRH I Kž-547/1999-3, od 7. rujna 1999.
9. VSRH I Kž-504/06-5, od 7. listopada 2008.
10. VSRH I Kž-80/1999-3, od 24. veljače 2000.
11. VSRH Kzz-12/1999-2, od 24. ožujka 2005.
12. VSRH I Kž-838/07-3, od 12. rujna 2007.
13. VSRH I Kž-1042/09-3, od 13. siječnja 2010.
14. VSRH I Kž-505/10-3, od 1. srpnja 2010.
15. VSRH I Kž-123/08-3, od 12. veljače 2008.
16. VSRH I Kž-266/13-4, od 14. svibnja 2013.
17. VSRH I Kž-588/2018-4, od 25. listopada 2018.
18. VSRH I Kž-815/00-3, od 15. ožujka 2001.
19. VSRH I Kž-192/1999-3, od 16. siječnja 2002.
20. VSRH I Kž-767/00-3, od 5. prosinca 2000.
21. VSRH I Kž-504/06-5, od 7. listopada 2008.
22. VSRH III Kr-149/11-4, od 24. kolovoza 2011.

23. VSRH I Kž-93/01-3, od 21. veljače 2001.
24. VSRH I Kž-Uš 123/09-5, od 2. veljače 2010.
25. VSRH I Kž-260/01-3, od 13. ožujka 2001.
26. VSRH I Kž 1036/09-3, od 2. veljače 2010.
27. VSRH I Kž 1050/07-6, od 6. prosinca 2007.
28. VSRH I Kž-316/04-3, od 25. svibnja 2004.
29. VSRH I Kž 505/10-3, od 11. ožujka 2010.
30. VSRH I Kž-182/01-3, od 15. ožujka 2001.
31. VSRH III Kr-257/1998-3, od 28. studenog 2002.
32. VSRH I Kž-61/01-3, od 21. listopada 2004.
33. VSRH I Kž-281/01-3, od 12. ožujka 2003.
34. VSRH I Kž 101/06-5, od 7. veljače 2008.
35. VSRH I Kž-Uš 36/13-4, od 10. travnja 2013.
36. Visoki kazneni sud I Kž-253/2021-4, od 8. rujna 2021.